

DE VLAAMSE MINISTER VAN JUSTITIE EN HANDHAVING, OMGEVING, ENERGIE EN TOERISME
DE VLAAMSE MINISTER VAN WELZIJN, VOLKSGEZONDHEID, GEZIN EN ARMOEDEBESTRIJDING

NOTA AAN DE VLAAMSE REGERING

- Betreft:** -Voorontwerp van decreet tot wijziging van de wet van 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming, het decreet van 12 juli 2013 betreffende de integrale jeugdhulp en het decreet van 15 februari 2019 betreffende het jeugddelinquentierecht, met het oog op de inwerkingtreding van de gesloten oriëntatie en de gesloten begeleiding in de gemeenschapsinstellingen
- Definitieve goedkeuring na advies Raad van State

Samenvatting

Het decreet betreffende het jeugddelinquentierecht voorziet na de inwerkingtreding sinds 1 september 2019 (fase 1) in de zogenaamde 'fase 2' en dit uiterlijk tegen 1 september 2022.

Binnen fase 2 vormen de uitvoering en de wettelijke verankering van de nieuwe en versterkte werking van de gemeenschapsinstellingen de zwaartepunten, dit samen met het realiseren van de nodige randvoorwaarden, zowel inhoudelijk, personeelsmatig als naar infrastructuur en capaciteit.

Fase 2 betreft zeer concreet de shift van de 'oude werking' (tot fase 2 zijn de bepalingen uit de Wet op de jeugdbescherming van 8 april 1965 nog van toepassing voor de gemeenschapsinstellingen) naar een vernieuwde en versterkte werking op basis van een meer gedifferentieerd en eenduidig systeem.

- Voorliggend voorontwerp van decreet bevat vooreerst en in hoofdzaak de noodzakelijke technische en materiële wijzigingen aan de Jeugdbeschermingswet van 8 april 1965, het decreet van 12 juli 2013 betreffende de integrale jeugdhulp en het decreet van 15 februari 2019 betreffende het jeugddelinquentierecht met het oog op de inwerkingtreding van fase 2. Ten gevolge van de inwerkingtreding van de gesloten oriëntatie, de gesloten begeleiding en de nieuwe bepalingen rond uithandengeving dienen een aantal bepalingen of onderdelen van bepalingen uit de wet van 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming en het decreet betreffende het jeugddelinquentierecht, gewijzigd of opgeheven te worden om geen overlap en/of tegenstrijdige bepalingen te hebben.
- Tevens wordt ook in het decreet integrale jeugdhulp een wijziging doorgevoerd inzake de bepalingen voor het plaatsen van jongeren in een verontrustende situatie in de gemeenschapsinstellingen. We scheiden hiermee 'daders' en 'slachtoffers' waardoor de kernopdracht van de publieke instellingen 'jeugddelinquentie' wordt (zoals trouwens in de ons omringende landen en conform internationale standaarden). Een uitzondering wordt gemaakt voor een voorbehouden capaciteit voor time-out op basis van het decreet integrale jeugdhulp.

- Tot slot worden met dit voorontwerp van decreet de categorie van jeugddelicten waarvoor een uithandengeving en een langdurige gesloten begeleiding (als volwaardig alternatief voor de uithandengeving) gelijkgesteld. Ook wordt de lijst van misdrijven voor uithandengeving waarvoor geen cumul met gesloten begeleiding nodig is uitgebreid.

Bijlagen:

- het voorontwerp van decreet;
- de memorie van toelichting;
- het advies van de Raad van State advies 70.752/1 van 9 februari 2022

1. SITUERING

A. BELEIDSVELD/INHOUDELIJK STRUCTUURELEMENT/BELEIDSDOELSTELLING

Beleidsveld: Opgroeien

Inhoudelijk structuurelement: Jeugdhulp

B. VORIGE BESLISSINGEN EN ADVIEZEN

Vorige beslissingen van de Vlaamse Regering

Voorliggend ontwerp van decreet werd principieel goedgekeurd door de Vlaamse Regering op 17 december 2021 (VR 2021 1712 DOC. 1504/1 bis, 1504/2, 1504/3bis en 1504/5bis).

Tevens werden daarbij de Vlaamse minister bevoegd voor Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, en de Vlaamse minister bevoegd voor Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding, gelast om over het voorontwerp van decreet het advies in te winnen van de Raad van State, met verzoek het advies mee te delen binnen een termijn van 30 dagen.

Advies Werkgroep opstart gesloten oriëntatie

In de schoot van de Opvolggroep Jeugddelinquentierecht werd een werkgroep opgericht met het oog op het maken van operationele afspraken in functie van de inwerkingtreding van de gesloten oriëntatie.

Na overleg met een vertegenwoordiging van het Openbaar Ministerie en jeugdrechters blijkt dat de termijn van achtenveertig uren na ontvangst van de initiële risicotaxatie voor het horen (van de minderjarige en zijn advocaat, alsook, wanneer het dit wenst, het openbaar ministerie) praktisch niet haalbaar is.

Dit zou in concreto immers betekenen dat voor een verslag dat op donderdag of vrijdag wordt neergelegd de zittingen in het weekend zouden moeten doorgaan, wat niet haalbaar is, noch voor de jeugdmagistratuur, noch voor de overbrengingen vanuit de gesloten oriëntatie door de politie.

De termijn van achtenveertig uren in artikel 26, § 4, derde en vierde lid van het decreet betreffende het jeugddelinquentierecht wordt om die reden via een nieuw artikel 17 gewijzigd naar twee werkdagen.

Advies Raad van State

Op 9 februari 2022 verleende de Raad van State zijn advies nr. 70.752/1 over het voorontwerp van decreet. Hierna volgt een bespreking van het gevolg dat gegeven wordt aan dit advies van de Raad van State.

Opmerking onder punt 2 van het advies

De Raad van state geeft aan dat het omwille van de rechtszekerheid ten zeerste aanbeveling verdient om in overleg te treden met de federale overheid en met de andere gemeenschappen en de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie teneinde duidelijke en eenvormige procedureregels uit te vaardigen die optimaal aansluiten op de regelgeving van de gemeenschappen. Het materieel jeugddelinquentierecht is een gemeenschapsbevoegdheid, maar het is duidelijk dat aanpassingen aan de procedure of de gerechtelijke organisatie blijven behoren tot de bevoegdheid van de federale overheid en dat deze – indien zij zich opdringen – altijd in overleg en afstemming met de federale overheid gebeuren.

De Vlaamse gemeenschap is ook zeker vragende partij tot afstemming met de andere gemeenschappen en de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie rond Brussel .

Opmerking onder punt 3 van het advies

De Raad van State doet de suggestie om in het decreet Jeugddelinquentierecht te expliciteren dat het oriëntatievoorstel (het betreft hier het meer uitgediepte oriëntatievoorstel na de initiële risicotaxatie) een bindend karakter heeft in het geval het geen voortzetting van de gesloten begeleiding adviseert. Dit zou de rechtszekerheid ten goede komen.

De Raad van State verwijst hiervoor naar het arrest 22/2021 van het Grondwettelijk Hof van 11 februari 2021:

“B.39.1.2. Tijdens de resterende duur van de gesloten oriëntatie wordt een oriëntatievoorstel uitgewerkt. Indien het voorstel een gesloten begeleiding adviseert, dient het ook een voorstel te bevatten over de duur van de gesloten begeleiding in een gemeenschapsinstelling. De jeugdrechter kan krachtens artikel 27, § 2, eerste lid, pas tot een gesloten begeleiding beslissen nadat hij het oriëntatievoorstel bedoeld in artikel 26, § 4, vierde lid, heeft ontvangen. Die bepaling dient bijgevolg aldus te worden begrepen dat een gesloten begeleiding enkel door de jeugdrechter kan worden opgelegd indien die maatregel in het oriëntatievoorstel wordt geadviseerd.”

De zienswijze van de Raad sluit ook aan bij wat eerder gesteld werd in de memorie bij het decreet over het oriëntatievoorstel: “Het gevoerde onderzoek resulteert in een onderbouwd, multidisciplinair verslag, rekening houdend met de gegevens waarover men op dat moment beschikt/kan beschikken. Naast de ernst van het delict, zijn onder meer recidive, de context waarbinnen het jeugddelict gepleegd werd, de persoonlijkheid, de gedragsmatige ontwikkeling en de totale evolutie van de jongere factoren die worden onderzocht en desgevallend in rekening gebracht bij het uitschrijven van het advies. Als er na deze uitvoerige analyse op alle levensdomeinen wordt geoordeeld dat er voor een jongere geen nood bestaat aan verdere geslotenheid, maar een andere reactie op het delict meer aangewezen lijkt, wordt de vrijheidsberoving zo snel als mogelijk beëindigd.”

Toch zijn er situaties denkbaar waarin het oriëntatieverslag niet alle info bevat of kàn bevatten. We denken bijvoorbeeld aan situaties waarin de staatsveiligheid over bepaalde info beschikt die niet zomaar gedeeld mag worden met de afdeling gesloten oriëntatie en dus niet mee in de afweging tot verdere noodzaak aan geslotenheid vevat zit. Ook andere informatie waarover het parket beschikt kan ertoe leiden dat de jeugdrechter toch moet kunnen beslissen tot een gesloten begeleiding. Zo kan er gedacht worden aan elementen uit het strafdossier waaruit blijkt dat er ernstige redenen zijn om te denken dat de betrokkene nieuwe feiten zou plegen, of collusiegevaar.

We geven gevolg aan het advies van de Raad van State, en expliciteren in een nieuw artikel 18 van dit ontwerp van decreet het bindend karakter van het oriëntatievoorstel, met de nuancering dat de jeugdrechter van het advies kan afwijken op basis van een gemotiveerde beslissing.

Opmerking onder punt 4 van het advies

We geven gevolg aan de suggestie van de Raad van State en schrappen artikel 3, 2° van het ontwerp van decreet

De voorgestelde wijziging aan artikel 44, § 5, van de Jeugdbeschermingswet van de woorden “maatregel en sanctie” naar de woorden “maatregel of sanctie” beoogde enkel een materiële rechtzetting. In het Jeugddelinquentiedecreet vormt een maatregel immers enkel “het maatschappelijk antwoord op een jeugddelict tijdens de voorbereidende rechtspleging” (artikel 2, 9°), terwijl de sanctie het maatschappelijk antwoord vormt “tijdens de rechtspleging ten gronde” (artikel 2, 19°).

Het was geenszins de bedoeling van de decreetgever om een wijziging aan te brengen in de regeling van de territoriale bevoegdheid van de jeugdrechtbank en te bepalen dat de wijziging van verblijfplaats tijdens de voorbereidende rechtspleging ook een wijziging in de bevoegde jeugdrechtbank met zich meebrengt. Het komt immers de federale wetgever toe om te verduidelijken of de regels van artikel 44, §§ 5 en 6, van de Jeugdbeschermingswet al dan niet gelden tijdens de voorbereidende rechtspleging. De regeling rond verandering van verblijfplaats en de bevoegde jeugdrechtbank vormen het voorwerp van overleg met de federale overheid (zie ook opmerking onder punt 2).

Opmerking onder punt 5 van het advies

Artikel 17, 2°, van het voorontwerp (hernummerd naar artikel 19,2°) heft de bepalingen van artikel 37, § 3, van het Jeugddelinquentiedecreet grotendeels op doordat deze bepaling enkel voor jongeren vanaf achttien jaar in een evaluatie voorzag. Deze discriminatie met minderjarigen onder de achttien jaar was niet de bedoeling en bovendien tegenstrijdig met de halfjaarlijkse evaluatie die voor deze doelgroep is voorzien in artikel 37, § 5;. Door de opheffing werd echter ook de bepaling opgeheven dat de sanctie “gericht is op begeleiding en re-integratie”, wat niet de bedoeling was.

Gevolg gevend aan het advies van de Raad van State wordt de tekst van het hernummerde artikel 19, 2° van het voorontwerp in die zin aangepast dat dat de verwijzing naar de gerichtheid op begeleiding en re-integratie overeind blijft. De opheffing van de overige bepalingen blijft behouden.

Opmerking onder punt 6

De Raad van State vraagt om na te gaan of de verwijzing naar artikel 376 van het Strafwetboek opgenomen moet worden hetzij in artikel 38, § 2, tweede lid, 2° van het Jeugddelinquentiedecreet (lijst van jeugddelicten waarvoor een uithandengeving mogelijk is indien cumulatief ook voldaan is aan de voorwaarde van een eerdere gesloten begeleiding als sanctie) hetzij in de lijst van artikel 38, § 2, derde lid, van het Jeugddelinquentiedecreet (waarbij het jeugddelict an sich voldoende is voor een beslissing tot uithandengeving).

Zoals bepaald in de tekst van artikel 18, 2° van het ontwerp van decreet, dat hernummerd wordt naar artikel 20, 2° wordt artikel 376 van het Strafwetboek toegevoegd aan de lijst van misdrijven waarvoor een uithandengeving mogelijk is zonder cumul met een gesloten begeleiding als sanctie. Zoals gesteld ent de decreetgever zich voor deze uitbreiding op de limitatieve lijst van zeer ernstige maatschappijversturende misdrijven waarvoor een langdurige gesloten begeleiding mogelijk is voor minderjarigen tussen de 12 en 16 jaar. De tekst van het voorontwerp van decreet was in die zin reeds correct.

Ook de memorie van toelichting behoeft geen aanpassing. De memorie vermeld immers niet dat de verwijzing naar artikel 376 van het Strafwetboek wordt toegevoegd aan de lijst bedoeld in artikel 38, § 2, tweede lid, 2°, van het Jeugddelinquentiedecreet maar stelt enkel dat de lijst van misdrijven voor een uithandengeving en een langdurige gesloten begeleiding gelet als volwaardig alternatief worden gelijkgesteld. In de zie zin is de verwijzing naar artikel 376 van het Strafwetboek hier correct aangezien dit artikel in de huidige tekst van het decreet niet was opgenomen bij de misdrijven waarvoor een uithandengeving mogelijk was (noch bij de cumul, noch bij de decumul).

Opmerking onder punt 7

De Raad van State geeft aan dat door te kiezen voor de toepassing van de nieuwe regels voor feiten gepleegd na 1 september 2022, gekozen wordt voor een rechtszekere en duidelijke regeling.

De Raad merkt hierbij wel op dat er voor feiten gepleegd voor 1 september 2022 rekening gehouden moeten worden met het beginsel van de 'retroactiviteit van de mildere straf', zoals gewaarborgd door artikel 15 van het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten (BUPO-verdrag), artikel 49 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie en artikel 7 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens (EVRM). Het is aan de jeugdrechtbank om bij de beslissing ten gronde in elke individuele case te checken of met dit algemeen beginsel van de retroactiviteit van de mildere strafwet rekening werd gehouden werd. We nemen dit ook zo op de memorie van toelichting.

2. INHOUD

A. ALGEMENE TOELICHTING

We verwijzen naar de nota bij het ontwerp van decreet zoals principieel goedgekeurd door de Vlaamse Regering op 17 december 2021 (VR 2021 1712 DOC. 1504/1 bis,

A. TOELICHTING BIJ DE ARTIKELEN

Hoofdstuk 1. Algemene bepaling

Artikel 1 behoeft geen commentaar.

Hoofdstuk 2. Wijzigingen van de wet van 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming, het ten laste nemen van minderjarigen die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd en het herstel van de door dit feit veroorzaakte schade

Artikel 2 betreft een materiële rechtzetting. De aanpassing aan artikel 36bis Jeugdbeschermingswet, derde lid Jeugdbeschermingswet door art. 49, 3° van het decreet betreffende het jeugddelinquentierecht was onvolledig, waardoor een verwijzing naar 'artikel 5' wordt toegevoegd.

Artikel 3. Punt 1 betreft een materiële rechtzetting in functie van de in het decreet betreffende het jeugddelinquentierecht gehanteerde terminologie 'jeugddelict'.

Artikel 4. Dit artikel betreft een materiële rechtzetting aan artikel 45 van de Jeugdbeschermingswet betreffende het aanhangig maken van de zaak bij de jeugdrechtbank in functie van de opheffing

van artikel 37 en 52 van de Jeugdbeschermingswet ten gevolge van de inwerkingtreding van de artikelen betreffende de gesloten oriëntatie en gesloten begeleiding.

Artikel 5 betreft een materiële rechtzetting aan de bevoegdheid van de jeugdrechter en jeugdrechtbank om kennis te nemen van vorderingen en dagvaardingen ten aanzien van “de personen die vervolgd worden wegens het plegen van een jeugddelict”, dit in functie van de in het decreet betreffende het jeugddelinquentierecht gehanteerde terminologie.

Artikel 6 betreft een materiële rechtzetting in functie van de in het decreet betreffende het jeugddelinquentierecht gehanteerde terminologie ‘jeugddelict’.

Artikel 7 betreft een materiële wijziging in functie van de inwerkingtreding van artikel 38 van het decreet betreffende het jeugddelinquentierecht betreffende de uithandengeving.

Artikel 8. Punt 1 betreft een materiële wijziging in functie van de opheffing van artikel 52quater van de Jeugdbeschermingswet en in functie van de artikelen van een gesloten oriëntatie in een gemeenschapsinstelling op grond van het decreet betreffende het jeugddelinquentierecht.

Punt 2 betreft een materiële wijziging in functie van de inwerkingtreding van artikel 38 van het decreet betreffende het jeugddelinquentierecht betreffende de uithandengeving.

Artikel 9. Punt 1 betreft een materiële wijziging aan artikel 52ter van de Jeugdbeschermingswet in functie van de opheffing van artikel 52.

Punt 2 betreft een materiële rechtzetting. Met het wijzigingsdecreet van 24 september 2019 werd aan artikel 52ter van de Jeugdbeschermingswet een zinsnede toegevoegd waardoor in de overgangperiode tot aan de inwerkingtreding van de gesloten oriëntatie en gesloten begeleiding in de gemeenschapsinstellingen verzet tegen een voorlopige plaatsing in een gemeenschapsinstelling was uitgesloten. Gelet op de inwerkingtreding van de gesloten oriëntatie en gesloten begeleiding wordt deze overgangsregeling met punt 2 opgeheven.

Artikel 10. Artikel 52quater, eerste tot en met vierde lid van de Jeugdbeschermingswet voorzag in de plaatsingscriteria alsook de duur en mogelijkheden tot verlengbaarheid van een voorlopige maatregel tot plaatsing in een gesloten afdeling van een gemeenschapsinstelling. Deze bepalingen worden opgeheven in functie van de nieuwe bepalingen met betrekking de termijn en verlengbaarheid van de maatregelen gesloten oriëntatie en gesloten begeleiding in het decreet betreffende het jeugddelinquentierecht.

Artikel 52quater, vijfde tot en met achtste lid van de Jeugdbeschermingswet voorzag in een bijzondere beroepstermijn en termijn van behandeling in geval van beroep tegen maatregelen tot voorlopige plaatsing in een gemeenschapsinstelling. De decreetgever voorziet in het kader van zijn impliciete bevoegdheden in eenzelfde beroepstermijn van achtenveertig uur en eenzelfde beroepsprocedure en uitspraak binnen de vijftien werkdagen tegen de maatregelen (en verlengingen daarvan) waarbij een gesloten oriëntatie of gesloten begeleiding wordt opgelegd tijdens de voorbereidende rechtspleging. Omwille van de duidelijkheid en leesbaarheid worden alle bepalingen met betrekking tot beroep geregeld in artikel 58 van de Jeugdbeschermingswet.

Artikel 11. Dit artikel voorziet in de wijziging van artikel 57 bis van de Jeugdbeschermingswet met betrekking tot de uithandengeving ten gevolge van de inwerkingtreding van artikel 38 van het decreet betreffende het jeugddelinquentierecht.

Punt 1 voorziet in de opheffing van de paragrafen 1 en 2 van artikel 57 bis van de Jeugdbeschermingswet. Deze bepalingen mogen worden opgeheven aangezien de voorwaarden

voor uithandengeving voortaan vervat zitten in artikel 38 van het decreet betreffende het jeugddelinquentierecht.

De punten 2 tot en met 5 bevatten een materiële wijziging aan de bepalingen van de procedure voor uithandengeving in functie van de inwerkingtreding van artikel 38 van het decreet betreffende het jeugddelinquentierecht.

Punt 6 voorziet in de opheffing van paragraaf 7 van artikel 57bis van de Jeugdbeschermingswet waarmee de basiswet van 12 januari 2005 betreffende het gevangeniswezen en de rechtspositie van gedetineerden, en de wet van 17 mei 2006 betreffende de externe rechtspositie van veroordeelden tot een vrijheidsstraf en de aan het slachtoffer toegekende rechten in het raam van de strafuitvoeringsmodaliteiten, van toepassing worden verklaard op uithandengegeven minderjarigen. Eenzelfde bepaling is immers reeds opgenomen in artikel 38 van het decreet betreffende het jeugddelinquentierecht.

Artikel 12. Punt 1 voorziet in een materiële wijziging in functie van de afwijkende regels voor verzet en hoger beroep. De opgenomen verwijzing naar artikel 52ter Jeugdbeschermingswet slaat op de onmogelijkheid om verzet aan te tekenen tegen maatregelen op grond van artikel 20, § 2, eerste lid van het decreet betreffende het jeugddelinquentierecht. De verwijzing naar de bijzondere beroepstermijn voor een gesloten plaatsing tijdens de voorbereidende rechtspleging, zoals voorzien door artikel 52quater Jeugdbeschermingswet wordt vervangen door een verwijzing naar de bijzondere beroepstermijnen voor gesloten reacties die met dit decreet worden ingevoerd.

Punt 2 voorziet in de noodzakelijke wijzigingen aan artikel 58 van de Jeugdbeschermingswet in functie van een bijzondere verkorte beroepstermijn van 48 uren in geval van beroep tegen maatregelen (of desgevallend de verlenging daarvan) waarbij een gesloten oriëntatie of gesloten begeleiding wordt opgelegd tijdens de voorbereidende rechtspleging. Het beroep kan worden ingesteld door een verklaring aan de directeur van de instelling of aan de persoon die de directeur hiertoe aanstelt. De directeur schrijft de beroepen in een genummerd en geparafeerd register in. Hij geeft er onmiddellijk kennis van aan de griffie van de bevoegde rechtbank en zendt haar per aangetekende brief een uittreksel van het register.

De jeugdkamer van het hof van beroep behandelt de zaak en doet uitspraak binnen vijftien werkdagen te rekenen van de akte van hoger beroep. Na het verstrijken van deze termijn vervalt de maatregel. De termijn wordt geschorst tijdens de duur van het uitstel toegekend op verzoek van de verdediging. De termijn van dagvaarding voor het Hof bedraagt drie dagen

De bijzondere beroepstermijn van achtenveertig uren met uitspraak binnen de 15 werkdagen wordt ook voorzien in de fase ten gronde bij het opleggen van een gesloten oriëntatie als sanctie. Gelet op de maximale duur van de gesloten oriëntatie van één maand is de gemeenrechtelijke termijn van 30 kalenderdagen voor het instellen van beroep en de termijn van een maand voor uitspraak hier immers ontoereikend.

Tot slot wordt omwille van de rechtswaARBorgen eenzelfde verkorte beroepstermijn en -procedure voorzien wanneer een minderjarige tijdens de voorlopige rechtspleging wordt toevertrouwd aan een forensische kinder- en jeugdpsychiatrische afdeling van een psychiatrisch ziekenhuis, met toepassing van artikel 20, § 2, eerste lid, 3°/1 van het decreet betreffende het jeugddelinquentierecht.

Artikel 13. In artikel 63ter van de Jeugdbeschermingswet werd met het decreet van 15 februari 2019 de terminologie onterecht gewijzigd in functie van het decreet betreffende het jeugddelinquentierecht. Het gaat hier immers om de maatregelen in het kader van de oorspronkelijk aan de gemeenschap toegekende bevoegdheid inzake jeugdbescherming ten aanzien van niet-delinquente minderjarigen. De doorgevoerde wijzigingen worden met deze aanpassing opnieuw ongedaan gemaakt.

Artikel 14 betreft een materiële rechtzetting ingevolge de opheffing van de bijzondere beroepstermijn in artikel 52quater van de Jeugdbeschermingswet.

Artikel 15 betreft een materiële rechtzetting in functie van de in het decreet betreffende het jeugddelinquentierecht gehanteerde terminologie 'jeugddelict'.

Hoofdstuk 3. Wijzigingen van het decreet van 12 juli 2013 betreffende de integrale jeugdhulp

Artikel 16 De inwerkingtreding van de gesloten oriëntatie en gesloten begeleiding houdt rekening met de uitdrukkelijke beleidskeuze om enkel nog jongeren die verdacht worden van/of een jeugddelict pleegden in een gemeenschapsinstellingen te begeleiden. We scheiden hiermee 'daders' en 'slachtoffers' waardoor de kernopdracht van de publieke instellingen 'jeugddelinquentie' wordt (zoals trouwens in de ons omringende landen en conform internationale standaarden).

Vanaf 1 september 2022 wordt de rechtsgrond om een minderjarige met toepassing van het decreet integrale jeugdhulp van 12 juli 2013 toe te vertrouwen aan een open of gesloten afdeling van een gemeenschapsinstelling opgeheven. Met het oog op een zorgzame uitstroom of doorstroom en dit in nauwe afstemming met de nieuwe initiatieven voor veilig verblijf wordt in de overgangsbepalingen voorzien dat lopende beschikkingen of vonnissen tot de einddatum verder kunnen worden uitgevoerd.

De mogelijkheid van herstelgerichte time-out in de gemeenschapsinstellingen blijft behouden op grond van artikel 48,§1, eerste lid, 9° van het decreet van 12 juli 2013 betreffende de integrale jeugdhulp.

Hoofdstuk 4. Wijzigingen van het decreet van 15 februari 2019 betreffende het jeugddelinquentierecht

Artikel 17. Dit artikel wijzigt de termijn van achtenveertig uren na ontvangst van de initiële risicotaxatie voor het horen (van de minderjarige en zijn advocaat, alsook, wanneer het dit wenst, het openbaar ministerie) naar twee werkdagen.

De termijn van achtenveertig uren zou in concreto immers betekenen dat voor een verslag dat op donderdag of vrijdag wordt neergelegd de zittingen in het weekend zouden moeten doorgaan, wat niet haalbaar is, noch voor de jeugdmagistratuur, noch voor de overbrengingen vanuit de gesloten oriëntatie door de politie.

Artikel 18. Dit artikel bepaalt dat een gesloten begeleiding enkel door de jeugdrechter kan worden opgelegd indien die maatregel in het oriëntatievoorstel wordt geadviseerd, met de nuancering dat de jeugdrechter van het advies kan afwijken op basis van een gemotiveerde beslissing.

Artikel 19 Punt 1 betreft een materiële rechtzetting. Met dit artikel wordt de lijst van jeugddelicten waarvoor een langdurige gesloten begeleiding voor de doelgroep 16+ mogelijk is, afgestemd op de lijst van jeugddelicten waarvoor een uithandengeving mogelijk is. Gelet op het feit dat de langdurige gesloten begeleiding een volwaardig alternatief voor uithandengeving is, is het logisch dat de lijst van misdrijven voor beiden overeenstemt. Concreet wordt de lijst van jeugddelicten waarvoor een langdurige gesloten begeleiding mogelijk is uitgebreid met een poging tot het plegen van een feit als vermeld in de artikelen 393, 394, 395, 396 en 397 van het Strafwetboek (poging doodslag en moord).

Punt 2 betreft een materiële rechtzetting. Het was niet de bedoeling van de decreetgever een discriminatie in te voeren. Ook voor de minderjarigen onder de 18 wordt, zoals bepaald in artikel 37 § 5 van het decreet betreffende het jeugddelinquentierecht, voorzien in een halfjaarlijkse evaluatie van de langdurige gesloten begeleiding. Deze evaluatie heeft als doel te na te gaan of het uitgestippelde traject nog steeds 'op maat' is van de minderjarige is en of de 'behoefte aan gesloten

begeleiding' nog steeds aanwezig is dan wel welk vervolgtraject wel aangewezen is. Via de herziening kan de jeugdrechtbank steeds beslissen om deze sanctie in te trekken of binnen de maximale duur zoals bepaald in het vonnis te wijzigen naar een minder ingrijpende maatregel zoals bijv. een delictgerichte contextbegeleiding.

Punt 3 betreft eveneens een materiële rechtzetting. Hiermee wordt de lijst van jeugddelicten waarvoor een langdurige gesloten begeleiding mogelijk is zonder een maatschappelijk en een medisch-psychologisch onderzoek in het geval van recidive van bepaalde misdrijven door minderjarigen in de leeftijdscategorie 16-18 jaar afgestemd op de basislijst van jeugddelicten waarvoor een langdurige gesloten begeleiding mogelijk is. Het element voor de versnelde procedure ligt in de recidive van bepaalde zware misdrijven waardoor in principe reeds verslagen over de persoonlijkheid van de minderjarige ter beschikking zijn. De jeugdrechtbank kan ook ten allen tijde bijkomende onderzoeken laten uitvoeren indien gewenst. De versnelde procedure is tenslotte een mogelijkheid, geen verplichting.

Punt 4 betreft een materiële rechtzetting in functie van gelijkstelling met de parallelle uitzondering die bestaat voor de versnelde procedure voor uithandengeving in artikel. 38, § 3, derde lid, 3°), waar de toevoeging "of correctionele gevangenisstraf" niet is opgenomen.

Punt 5 betreft een materiële rechtzetting van de lijst van jeugddelicten die strafbaar zijn met twintig jaar opsluiting of meer en waarvoor een terbeschikkingstelling van de jeugdrechtbank mogelijk is. Concreet wordt gespecificeerd dat het gaat om artikel 140 § 2, wordt artikel 141 geschrapt en worden de artikelen 375, zevende lid en 417ter, derde lid, punt 1° van het Strafwetboek toegevoegd aan de lijst van jeugddelicten.

Artikel 20. Punt 1 betreft een materiële rechtzetting. Met dit artikel wordt de lijst van jeugddelicten waarvoor een uithandengeving mogelijk is afgestemd op de lijst van jeugddelicten waarvoor een langdurige gesloten begeleiding mogelijk is. Gelet op feit dat de langdurige gesloten begeleiding een volwaardig alternatief voor uithandengeving is, is het logisch dat de lijst van misdrijven voor beiden overeenstemt. Concreet wordt de lijst van jeugddelicten waarvoor een uithandengeving mogelijk is uitgebreid met de artikelen 376 (verkrachting of aanranding van de eerbaarheid met de dood tot gevolg of gepaard gaande met folteringen of opsluiting, 379 (bederf van de jeugd en prostitutie) en 428, §5 (ontvoering van minderjarige met de dood tot gevolg) van het Strafwetboek.

Met punt 2 wordt de mogelijkheid van uithandengeving zonder een cumulatie met een gesloten sanctie uitgebreid voor een aantal ernstige jeugddelicten. De decreetgever ent zich voor deze uitbreiding op de limitatieve lijst van misdrijven waarvoor een langdurige gesloten begeleiding mogelijk is voor minderjarigen tussen de 12 en 16 jaar, met name de artikelen 375, 376, 393, 394, 395, 396, 397 en 475 van het Strafwetboek. De decreetgever maakt de keuze om een uithandengeving zonder een cumulatie met een gesloten sanctie naast de reeds voorziene mogelijkheid voor oorlogs- en terroristische misdrijven ook mogelijk te maken voor een bijkomende welbepaalde categorieën van zeer ernstige maatschappijverstoringe misdrijven, met name, levensdelicten (inclusief artikel 475 SW roofmoord). Gelet op de ernstige, levenslange impact op het slachtoffer en de sterke maatschappelijke impact, maakt de decreetgever uitdrukkelijk de keuze om alle vormen van verkrachting (artikel 375 en 376 SW) mee te nemen.

Daarnaast wordt de zinsnede dat het moet gaan om feiten die, indien gepleegd door een volwassene, strafbaar worden gesteld met een gevangenisstraf van vijf tot tien jaar of een zwaardere straf opgeheven. Deze voorwaarde is zinledig, aangezien alle aangehaalde misdrijven minstens een dergelijk zware straf kennen.

Punt 3 betreft een materiële rechtzetting. Hiermee wordt de lijst van jeugddelicten waarvoor een uithandengeving mogelijk is zonder maatschappelijk en medisch-psychologisch onderzoek in het geval van recidive van bepaalde misdrijven afgestemd op de basislijst van jeugddelicten waarvoor

een uithandengeving mogelijk is. Het element voor een versnelde procedure ligt in de recidive van bepaalde zware misdrijven waardoor doorgaans reeds verslagen over de persoonlijkheid van de minderjarige ter beschikking zijn. De jeugdrechtbank kan ook ten allen tijde bijkomende onderzoeken laten uitvoeren indien gewenst. De versnelde procedure is tenslotte een mogelijkheid, geen verplichting.

Punt 4 betreft een materiële rechtzetting.

Artikel 21 voorziet in de noodzakelijke overgangsbepalingen met betrekkelijk tot het toepasselijk recht voor plaatsingen in een gemeenschapsinstellingen en plaatsingen op grond van de zgn. Everbergwet.

We maken de keuze om de datum van het gepleegde jeugddelict te nemen als het cesuurmoment d.w.z. het startpunt voor het intertemporele toepassingsgebied van de nieuwe bepalingen van de gesloten oriëntatie en gesloten begeleiding. Met dit standpunt kiezen we voor een eenvoudige en duidelijke regeling voor gebruikers en verwijzers.

Dit betekent dat de nieuwe bepalingen van de gesloten oriëntatie en gesloten begeleiding slechts van toepassing zijn voor jeugddelicten gepleegd vanaf 1 september 2022.

We geven hiermee voor plaatsingsmaatregelen gevolg aan het advies van de Raad van State bij het decreet betreffende het jeugddelinquentierecht van 15 februari 2019 (advies 62.779/3 van 18 april 2018, randnummer 274).

Voor feiten gepleegd vóór 1 september 2022 blijven voor plaatsingen in een gemeenschapsinstelling de bepalingen van de Jeugdbeschermingswet van toepassing, met in achtneming van het beginsel van 'retroactiviteit van de mildere straf'.

Ook de bepalingen die betrekking hebben op de uitvoering van deze bepalingen blijven van toepassing (o.a. de duur, leeftijdsgrens, bepalingen met betrekking tot de rechtsmiddelen,...

Concreet betekent dit het volgende:

Voor voorlopige maatregelen en maatregelen op grond van de wet van 8 april 1965:

- Voor voorlopige plaatsingen in een gemeenschapsinstelling naar aanleiding van een jeugddelict gepleegd vóór 1 september 2022 blijven de regels van artikel 52 en 52quater Jeugdbeschermingswet van toepassing d.w.z. voor gesloten plaatsingen een maximale duur van 3 maanden, éénmaal verlengbaar met drie maanden en vervolgens maand per maand mits gemotiveerde beslissing. Ook de maximale leeftijdsgrens van 20 jaar op grond van artikel 52 Jeugdbeschermingswet blijft behouden. Hetzelfde geldt voor de maatregelen ten gronde. Ook hier blijven de artikelen 37,§2, 8°, 37, §2quater en 37, § 3 van de wet van 8 april 1965, zoals van kracht op 31 augustus 2022, van toepassing naar aanleiding van een jeugddelict gepleegd vóór 1 september 2022. Dit betekent ook dat voor feiten gepleegd vóór 1 september 2022 de leeftijdsgrens van 20 jaar behouden blijft, inclusief de verplichte halfjaarlijkse herziening.
- Voor jeugddelicten gepleegd vanaf 1 september 2022 zijn de bepalingen m.b.t. de gesloten begeleiding van het decreet jeugddelinquentierecht van toepassing.

Voor voorlopige maatregelen met toepassing van de wet van 1 maart 2002:

- Ook voor de zgn. Everbergplaatsingen nemen we het moment van het plegen van het jeugddelict als cesuurmoment. Dit wil zeggen dat de wet van 1 maart 2002, zoals van kracht op 31 augustus 2022, van toepassing blijft voor een voorlopige maatregel tot plaatsing van een minderjarige in een gemeenschapsinstelling met toepassing van de wet van 1 maart 2002, naar aanleiding van een jeugddelict gepleegd vóór 1 september 2022.

- Voor jeugddelicten gepleegd vanaf 1 september 2022 zijn de toegangscriteria en de bepalingen van de gesloten oriëntatie van toepassing.

Artikel 22 betreft een materiële rechtzetting ten gevolge van een verkeerde verwijzing. De gesloten oriëntatie en gesloten begeleiding als vervangende maatregel voor het geval dat de minderjarige verdachte de opgelegde voorwaarden niet naleeft, vindt rechtsgrond in artikel 25 § 1, derde lid en niet in artikel 25, § 8, derde, vierde en vijfde lid.

Artikel 23. Met het oog op een zorgzame uitstroom of doorstroom en dit in nauwe afstemming met de nieuwe initiatieven voor beveiligend verblijf wordt in de overgangsbepalingen voorzien dat beschikkingen of vonnissen die lopende zijn op het moment van inwerkingtreding van dit decreet voor minderjarigen die in een gemeenschapsinstelling zijn geplaatst op grond van het decreet betreffende de integrale jeugdhulp tot de einddatum verder kunnen worden uitgevoerd.

Artikel 24 voorziet in overgangsbepalingen voor een hangende zaak met het oog op uithandengeving. Een op datum inwerkingtreding van dit decreet aanhangig gemaakte zaak wordt verder uitgevoerd overeenkomstig artikel 57bis van de Jeugdbeschermingswet. Een vatting van de jeugdrechtbank door het openbaar ministerie met het oog op een uithandengeving na de datum van inwerkingtreding van dit decreet verloopt conform artikel 38 van het decreet jeugddelinquentierecht.

Artikel 25 bepaalt de datum van inwerkingtreding van dit decreet.

3. BESTUURLIJKE IMPACT

A. BUDGETTAIRE IMPACT VOOR DE VLAAMSE OVERHEID

Dit ontwerp van decreet heeft geen budgettaire impact.

De wijzigingen betreffen materiële aanpassingen en overgangsbepalingen aan diverse regelgevingen in functie van de inwerkingtreding van de gesloten oriëntatie, de gesloten begeleiding, de langdurige gesloten begeleiding in de gemeenschapsinstellingen en de bepalingen betreffende de uithandengeving in het decreet betreffende het jeugddelinquentierecht.

De budgettaire impact is meegenomen in het uitvoeringsbesluit van de Vlaamse Regering tot uitvoering van het decreet van 15 februari 2019 tot uitvoering van het decreet van 15 februari 2019 betreffende het jeugddelinquentierecht, wat betreft de organisatie, samenstelling en de werking van de afdelingen gesloten oriëntatie, gesloten begeleiding en gesloten begeleiding van maximaal twee, vijf of zeven jaar in de gemeenschapsinstellingen.

Inspectie van Financiën

Het advies van de Inspectie van Financiën met referentienummer IF 21/02779 werd verleend op 30 november 2021.

Begrotingsakkoord

De Inspectie van Financiën stelt vast dat het begrotingsakkoord niet vereist is.

B. IMPACT OP HET PERSONEEL VAN DE VLAAMSE OVERHEID

Het voorstel van beslissing heeft geen weerslag op het personeelsbestand en op het personeelsbudget, zodat het akkoord van de Vlaamse minister, bevoegd voor de bestuurszaken, niet vereist is.

C. IMPACT OP DE LOKALE EN PROVINCIALE BESTUREN

- a) personeel: het voorstel heeft geen weerslag op gebied van personeelsinzet
- b) werkingsuitgaven: het voorstel heeft geen weerslag op de lopende uitgaven
- c) investeringen en schuld: het voorstel heeft geen investeringen als gevolg
- d) ontvangsten: het voorstel resulteert niet in bijkomende ontvangsten

Conclusie: het voorstel heeft geen weerslag op de werking van de lokale besturen

4. VOORSTEL VAN BESLISSING

De Vlaamse Regering beslist:

1° haar definitieve goedkeuring te geven aan het bijgaande voorontwerp van decreet en de bijbehorende memorie van toelichting;

2° de Vlaamse minister bevoegd voor Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, en de Vlaamse minister bevoegd voor Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding, te gelasten het voormelde ontwerp van decreet en de bijbehorende memorie van toelichting, in naam van de Vlaamse Regering, in te dienen bij het Vlaams Parlement.

De Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme.

Zuhal DEMIR

De Vlaamse minister van Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding,

Wouter BEKE